

Платформа 1

Проблеми та перспективи розвитку фешн-індустрії

УДК
687.01:
005.412

НАТАЛІЯ ОСТАПЕНКО
Київський національний університет технологій та дизайну,
Україна

СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФЕШН-ІНДУСТРІЇ

Мета. Окреслено основні сучасні напрями та перспективи розвитку фешн-індустрії, акцентовано увагу на проблемах сьогодення та підготовки фахівців галузі.

Ключові слова: легка промисловість, виробництво, ринок, бренди, швейна галузь.

Постановка завдання. Індустрія моди – одна з найбільш значущих галузей світової економіки. Світовий фешн-ринок – це великий електоральний сектор, до якого входять компанії, бренди зі спрямованою діяльністю на створення, виробництво, збут одягу, взуття, аксесуарів та допоміжних виробів цього сегменту.

За останні кілька років у світовій індустрії спостерігаються серйозні зміни. З розвитком модних технологій швидко змінюється все, що нас оточує. Це стосується і модної галузі. Куди ж наведе нас мода в майбутньому? Які тренди в ній приживатимуться, і які перспективи відкриває перед людством одяг майбутнього? Все це ставить завдання подолання викликів з метою забезпечення сталого розвитку фешн-індустрії.

Методи досліджень базуються на аналізі літературних джерел та роботи фешн-компаній, виробництв легкої промисловості, а також науково-технічної літератури з історичного розвитку фешн-ринку і особливостей освітньої діяльності у полі цього сегменту.

Результати досліджень. У своєму розвитку фешн-індустрія пройшла кілька етапів. В період, приблизно з кінця XIX століття до середини XX століття, виготовлення колекцій одягу та аксесуарів поступово перетворювалася з дрібного бізнесу на масове виробництво, стає індустрією. У теперішній час виробництво та продаж модного одягу та аксесуарів перетворилося на величезну фешн-індустрію, що має багатомільярдні обороти і приваблює великий потік інвестицій. Згідно з оцінками експертів,

даний ринковий сегмент входить до п'ятірки найбільш капіталомістких галузей міжнародної економіки.

Останніми десятиліттями, за визначенням Президента–Голови правління Асоціації «Укрлегпром» Тетяни Ізовіт, українська швейна промисловість працювала, в основному, на замовлення іноземних фірм, на умовах давальницької сировини (толінгові схеми) в англійських країнах «*International Subcontracting*» (міжнародний субпідряд) або «*Offshore Assembly/Production*» (переробка/ виробництво у іншій країні)) [1]. За даними Асоціації, частка такої продукції в швейній галузі становить 80-90%. На українських швейних фабриках і дотепер виготовляють свою продукцію відомі зарубіжні компанії, зокрема, бренди фаст-фешн. Відомо, що робота компаній за толінговими контрактами має свої плюси: фірми-замовники часто вкладають інвестиції в модернізацію підприємств, які сьогодні у своїй більшості відповідають усім сучасним вимогам. Проте, незважаючи на позитивні сторони роботи за толінговими схемами, більшість українських швейних підприємств все ж намагаються переорієнтуватися на внутрішній ринок. На думку дизайнерки, голови Національного галузевого партнерства в легкій промисловості *Fashion Globus Ukraine* Голди Виноградської, щоб «бути успішним підприємством потрібно просувати власний продукт, а не дешеvu робочу силу, вартість якої завжди можна демпінгувати» [1-3].

У теперішній час спостерігаємо хвилю відходів з ринку зарубіжних компаній, що пропонували бренди як високого сегмента, так і мас-маркету. Одночасно зазначимо, що загальновідомим є те, що будь-яка криза – це й нові можливості. Сучасна ситуація породжує важливий тренд: зростає увага до вітчизняних виробників, зміщується увага споживачів у бік вітчизняних виробників та брендів: сьогодні практично всі виробники одягу, взуття, аксесуарів орієнтовані виключно на внутрішній ринок. Виробники продукції легкої промисловості, в першу чергу, спрямовані на забезпечення потреб армії з різнобічного асортименту згідно за відповідними державними замовленнями, а також замовлень волонтерських організацій. Разом з тим слід констатувати, що значна частина фешн-продукції різного споживчого сегменту виробляється в Китаї та інших країнах, оскільки це залишається більш економічно доцільним. Отже, сьогодні український фешн-ринок характеризується факторами високого рівня нестабільності, що, як правило, веде до зниження темпів товарообігу та оновленню колекцій, а все це – в першу чергу, пов'язано з усуненням платоспроможного попиту в нижній ціновий сегмент.

Саме тому, у липні 2023 року в рамках 44 міжнародного виставкового фестивалю моди *Kyiv Fashion* відбувся традиційний відкритий лекторій

Ukrlegprom talks: «Текстильні вектори. Можливості відновлення», де було обговорено сучасні виклики, вихід на експорт та інструменти експорту, текстильні стратегії, технічні інновації та необхідність перекваліфікації для потреб галузі [1]. Президентом – Головою правління Асоціації «Укрлегпром» Тетяною Ізовіт докладно окреслено виклики легкої промисловості на даному етапі та наголошено на можливостях Асоціації для виробників. Так, галузеву екосистему поінформовано про можливі шляхи пошуку партнерів для співпраці, роль Асоціації у викликах сектору щодо забезпечення речовим майном для потреб ЗСУ, стан кадрового забезпечення, процес європейської інтеграції та верифікації шляхом впровадження галузевого стандарту «Національний виробник». Воєнні виклики суттєво погіршили ситуацію з імпортом: якщо у 2021р. імпорт перевищував галузевий експорт втричі, то «зараз перевищення імпорту сягає близько у 4,5 рази, а спад експорту становить близько 40%. Але якщо падіння промисловості України минулого року склало майже 37%, то легка промисловість має показники значно кращі – спад стабілізовано на відмітці 26%».

Відомо, що основними статтями експорту галузі є готова продукція з високою доданою вартістю: одяг текстильний та трикотажний, домашній текстиль, взуття. Основними країнами експорту у 2022 р. були Німеччина, Данія, Литва, Італія, Польща, Франція, Румунія. Для всіх без виключення викликом стануть технічні обмеження ЄС з 2025 р., зокрема для компаній, що не переробляють власні (текстильні) відходи. Виходом з цього положення є об'єднання компаній під егідою Асоціації для урегулювання технічних бар'єрів та спонукання владних інституцій до формування та реалізації політики поводження з відходами.

Водночас індустрія моди набуває швидкого розвитку та належить до однієї з токсичних галузей економіки, яка наносить велику шкоду навколишньому середовищу. Екологічно орієнтоване підприємництво у сфері індустрії моди та краси має розглядатися як інноваційна спрямованість розробки їх бізнес-стратегій, з орієнтацією не лише на отримання прибутку, але й на забезпечення сталого розвитку та збереження довкілля [4, 5]. Екологічно орієнтоване підприємництво у сфері індустрії моди та краси має розглядатися як інноваційна спрямованість розробки їх бізнес-стратегій, з орієнтацією не лише на отримання прибутку, але й на забезпечення сталого розвитку та збереження довкілля.

Однак, на думку ряду дослідників у сфері антикризового маркетингового планування, компанії повинні відмовитися від звичних стереотипів та використовувати галузеві спади для того, щоб закласти фундамент майбутнього зростання. Ринок модного сегменту на поточний

момент піддається впливу безлічі факторів макросередовища, однак, найбільш вагомими з них є економічні та соціальні фактори, оскільки саме вони суттєво впливають на попит та визначають динаміку розвитку ринку.

Незважаючи на упадництво індустрії моди, модельєрів у країні дуже багато, чимало їх реалізують свої роботи за кордоном. Українські модельєри, серед яких багато випускників нашого університету. «Засвітитися» в модній індустрії можна і на майданчиках молодих дизайнерів, з яких є фешн-конкурси КНУТД: Міжнародні конкурси молодих дизайнерів-модельєрів «Печерські Каштани», одного образу та новорічно-різдвяного декору «Сузір'я «Каштан», молодих дизайнерів «*Digital Fashion*», інші конкурсні події, майстер-класи, тренінги із залученням фешн-агенцій. Загальновідомо, що всі скаути та агентства, які займаються просуванням брендів на фешн-ринку, завжди зацікавлені пошуком нових молодих талантів: передбачаються контракти від продажу колекцій. Гарним поштовхом для молоді є також стажування, де навчатимуть усвідомити, вивчити «зсередини» свою справу, розпочати свій бренд. Розвиток марки вимагатиме і інвестицій, які можна знайти на міжнародних змаганнях або виграти грант. Втім, конкурси молодих талантів – старт не лише для дебютантів. Це справжня знахідка для бізнесменів, які планують вкладати гроші у індустрію моди. Наразі, незважаючи на кризу та війсьний стан, креативна економіка набирає обертів, адже мода – одна з перспективних галузей. Мода є найбільшою, найгучнішою платформою для захисту прав людини та демократичних цінностей. Мода – це інклюзивність, різноманітність, стійкість і свобода вираження поглядів. Як представник культури, модна індустрія не залишається осторонь і щодня допомагає боротися. У грудні 2022 р. відбувся VI щорічний міжнародний форум «Креативна Україна: Сила стійкості» - 2022. Фокус форуму зосереджений на ролі креативних індустрій та їх внеску у перемогу. На панелі форуму «Модна індустрія часів війни. Естетика супротиву» відбулося обговорення особливостей роботи виробництва і збереження партнерства у фешн-просторі [2]. Модератором виступила наш багаторічний партнер, засновник та голова оргкомітету *Ukrainian Fashion Week* Ірина Данилевська, одним зі спікерів – Іван Фролов, засновник та креативний директор бренду *FROLOV*, наш випускник.

Світ змінюється, затребуваними стають нова стилістика, актуальні військові тренди, потребують зміни технології виготовлення одягу та взуття спеціального і військового призначення. Такі колекції молодих модельєрів та дизайнерів нашого університету кілька років поспіль перемагають у «Печерських Каштанах», *Ukrainian Fashion Week*, професійних сезонах моди.

Тому мода – це не лише про моду. Це про велику синергію моди, бізнесу, молоді, єднання. І саме тут варто сказати про ще одну важливу технологію просування модних брендів в умовах кризового ринку – колаборації. В умовах сучасного розвитку індустрії моди створюються національні та регіональні галузеві бізнес-об'єднання, креативні кластери, серед них: *Ukrainian Fashion Week*, «Укрлепром» та інші, а також Кластер легкої промисловості на базі КМДА та КНУТД. В цьому зв'язку треба також виокремити найважливішу роль створення та використання сучасних матеріалів, завдання параметрів, дослідження їх характеристик для покращення споживчих властивостей актуального одягу. В КНУТД успішно проводяться наукові дослідження та багато років працює акредитована випробувальна текстильна лабораторія «Текстиль-ТЕСТ», а також відповідні наукові лабораторії кафедр, де ґрунтовно проводяться випробування властивостей текстильних матеріалів, оцінювання пакетів одягу різного призначення з урахуванням потреб військових, текстилю та виробів для профілактики захворювань (маски, одяг для медичного персоналу та клінічно хворих тощо). Дослідження проводяться відповідно до стандартизованих вимог щодо тканин, трикотажних полотен, супутніх матеріалів для виробів різного призначення; лабораторія оснащена новітнім обладнанням та відповідає загальним стандартам виконання випробувань.

Сучасні тенденції фешн-індустрії потребують використання та розробки зносостійких тканин, які легко прати. Набирає обертів наукові розробки «тканин-хамелеонів», здатних змінювати колір і принти за бажанням клієнтів. Сьогодні мембранні, водовідштовхувальні матеріали широко використовуються у повсякденному одязі різних цінових категорій; термобілизна, одяг із підігрівом стають доступними широкому колу споживачів. Те, що раніше ми в науці називали одягом майбутнього, сьогодні є затребуваним – головною вимогою залишається його багатофункціональність; однією з функцій – соціально-комунікативна. Фешн-індустрія сьогодні за допомогою костюма засвідчує наявність соціальних проблем в суспільстві, нівелюючи їх наслідки продуманим використанням модного сегменту для різних верств населення.

Саме тут вчасно зазначити роль фешн-освіти у складному процесі навчання талановитої молоді. Начасі дуальна освіта є одним з факторів модернізації сучасних університетів з конкретизацією особливостей її реалізації для підготовки фешн-фахівців нового покоління. Актуальною проблемою також стає нестача кваліфікованих кадрів технічного спрямування, дотичних до суто творчої складової фешн-напряму – спеціальностей конструкторського, технологічного, текстильного,

трикотажного напрямів, а також робітничих спеціальностей (швачка, закрійник, текстильник із виготовлення та оздоблення тканин і трикотажу тощо), що також пов'язано із недосконалістю освітніх програм та системою їх підготовки.

Висновок. Наразі Україна залишається привабливою з точки зору виробничих потужностей та професійних фахівців галузі. Навіть в умовах кризової ситуації, що прийшла до нас разом із пандемією та воєнним станом, український сегмент фешн-ринку може стати ще більш цікавим для світових брендів. Сьогодні факти говорять за себе: баєри та журналісти приїжджають до України за свіжими дизайнерськими рішеннями, а для формування конкурентних цін та просування нових брендів молодим дизайнерам необхідно поєднуватися та створювати колаборації для сталого розвитку вітчизняного фешн-сегменту.

Література

1. Ukrlegprom conference 2023 «Легка промисловість. Відновлення. Разом до Перемоги!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrlegprom.org/ua/news/ukrlegprom-conference-2023-legka-promyslovist-vidnovlennya-razom-do-peremogy/> (дата звернення 30.07.2023 р.).
2. Креативна Україна 2022 // День 1 // Головна сцена [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/live/LHy7xBFOn34?si=CU6LwWyu29gtBFdr> (дата звернення 30.09.2023 р.).
3. Як одягалася Україна: історія української моди за 28 років незалежності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bykvu.com/ua/mysli/125405-kak-odevalas-ukraina-istoriya-ukrainskoj-mody-za-28-let-nezavisimosti/> (дата звернення 30.09.2023 р.).
4. Як позбутися непотрібного одягу без шкоди навколишньому середовищу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ecopolitic.com.ua/news/kak-izbavitsya-ot-nenuzhnoj-odezhdy-bez-vreda-okruzhajushhej-srede/> (дата звернення 30.09.2023 р.).
5. Тимошенко О.В., Коцюбівська К.І. Формування еко-концепцій у сфері сучасної індустрії моди // Економіка екологія та природокористування. УДКремінформ № 5, 2021, С. 273-279.